

Araştırma Makalesi / Research Article

**MUHASEBE VE FİNANS EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
MUHASEBE MESLEĞİNE BAKIŞ AÇILARININ VE
MESLEĞE YÖNELME EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ:
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Yahya SÖNMEZ*
Fatih ALTINIŞIK**

**INVESTIGATION OF THE PERSPECTIVE AND
TENDENCY TOWARDS ACCOUNTING PROFESSION OF
STUDENTS TAKING ACCOUNTING AND FINANCE
COURSES: THE CASE OF KASTAMONU UNIVERSITY**

Öz

Bu çalışmanın temel amacı Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü'nde lisans düzeyinde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının ve mesleğe yönelme eğilimlerinin ortaya konulmasıdır. Araştırma kapsamında ihtiyaç duyulan verilerin toplanması için anket tekniği kullanılmıştır. Söz konusu anket, 262 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının, demografik özelliklerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar gösterdiği ve öğrencilerin muhasebe alanında çalışma eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Meslek Algısı, Meslek Tercihi.

* Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi, e-posta: yahyasonmez@kastamonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1486-2456>.

** Arş. Gör., Kayseri Üniversitesi, e-posta: fatih@kayseri.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5480-0260>.

İntihal Taraması: Bu makale intihal taramasından geçirilmiştir.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Yahya Sönmez).

Atıf: Sönmez, Y. ve Altınışik, F. (2021), Muhasebe ve Finans Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının ve Mesleğe Yönelme Eğilimlerinin İncelenmesi: Kastamonu Üniversitesi Örneği, 21(3), s. 683-706, <https://doi.org/10.11616/asbi.954390>.

Makale Gönderim Tarihi: 18.06.2021

Makale Kabul Tarihi: 20.09.2021

Abstract

The main purpose of this study is to reveal the perspective towards the accounting profession and tendency to choose the occupation of the students, who are studying accounting and finance at the undergraduate level at the Kastamonu University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Banking and Finance Department. The survey technique was used to collect the data needed within the scope of the research. The survey was applied to 262 students. The data obtained were analyzed using Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests through the SPSS package program. As a result of the analysis, it was determined that the students' perspective on the accounting profession differed statistically significantly according to their demographic characteristics, also the students' tendency to work in the field of accounting was high.

Keywords: Accounting Profession, Perception Over Profession, Choice of Profession.

1. Giriş

Bireyler hayatları boyunca önemli pek çok karar almaktadırlar. Meslek seçimi de bireylerin hayatları boyunca aldıkları en önemli kararlardan biridir. Bireylerin kariyerlerini planlamaları esnasında, meslek seçimlerine ilişkin alacakları kararlarda dikkat etmeleri gereken en önemli konulardan biri, seçilecek mesleğin bireyi hem maddi hem de manevi açıdan tatmin edecek nitelikte olmasıdır. Bu bağlamda bireylerin kendilerine uygun mesleği seçebilmeleri ve başarılı bir kariyer sürdürebilmeleri için kendi ilgi, beceri ve eğitimleri ile uyum içerisinde olan mesleklere yönelmeleri gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle bireyler, kişisel farkındalıklarına uyan alanlara yönelmeli ve kariyer planlarını bu alanlardaki meslekler üzerinden kurgulamalıdır.

Bilindiği üzere mesleklere yönelik bireysel farkındalıkların yanında ailenin ve toplumun da söz konusu mesleklere yönelik tutumları bireylerin, kariyer planlarında etkin bir rol oynamaktadır. Hem bireysel hem de toplumsal açıdan farkındalık düzeyi yüksek olan meslekler, üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimi ve kariyer planlarını etkilemektedir. Muhasebe mesleği de bu kapsamda değerlendirilen meslekler arasında kendisine yer bulmaktadır (Erduru, Deran ve Çelik, 2017: 35).

Bu çalışmada Kastamonu Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki Bankacılık ve Finans Bölümü'nde lisans düzeyinde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları ve mesleği tercih etme eğilimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin muhasebe mesleğine

bakış açılarının demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da çalışma kapsamında incelenmiştir.

2. Meslek Kavramı ve Muhasebe Mesleği

Türk Dil Kurumu meslek kavramını; “belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” olarak tanımlamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>, 2021). Telman (2000) mesleği; “insanın bilgi ve becerileri doğrultusunda öğrenme yolu veya ustalikle kazandığı bir ödül (kazanç) karşılığı yaptığı faaliyetlerin toplamı” şeklinde ifade etmektedir. Karacan (2014) ise mesleği; “izlenen yol, ekol, bir çıraklık eğitimini, deneyimi vb. gerektirmesiyle ayırt edilen ve yasal bir çerçeve içinde yer alan iş” olarak tanımlamıştır.

Meslek kavramına ilişkin pek çok tanımda maddi kazanç elde etmek amacı üzerinde durulsa da mesleği, yalnızca bu amaç etrafında şekillenmiş bir olgu olarak algılamak doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü bireylerin kimi zaman az gelir getiren meslekleri daha fazla gelir getiren mesleklere tercih ettikleri ve maddi ihtiyacı olmayan bireylerin de meslek edindikleri gözlenmektedir. Bu gözlemler, mesleğin bireylere maddi kazançlar dışında farklı kazanımlar da sunduğunu göstermektedir (Kuzgun, 1994: 51). Ayrıca meslek, bireyin kimliğinin en önemli kaynağı olup, onun başkaları ile iletişim kurmasını, çevreden saygı görmesini, işe yaradığı duygusunu hissetmesini ve kendisine toplumda bir yer edinmesini sağlayacak bir etkinlik alanıdır (Akın ve Onat, 2015: 298).

Muhasebe mesleğinin temelini oluşturan muhasebe kavramı; tarihsel gelişimin başlangıcı itibariyle yalnızca basit bir sayma ve kayıt işleminden ibaretken modern çağda, teknolojinin etkin biçimde kullanıldığı işletmeler ile diğer paydaşlar (devlet, yatırımcılar, diğer kurumlar vb.) arasında bilgi alışverişini sağlayan bir sistemler bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır (Raepers ve Çallıalp, 2016: 184). Bu bağlamda işletmelerdeki mali nitelikteki olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenerek raporlanması ve bunların yorumlanarak analiz edilmesi gibi işlemlerin yerine getirilmesi ve muhasebenin amacına ulaşması söz konusu olduğunda muhasebe mesleği üzerinde durulmaktadır.

Muhasebe mesleği, işletmeler açısından geçmişe yönelik bilgilerin sağlıklı, tam ve doğru şekilde sunulmasının yanı sıra, bu bilgiler kullanılarak geleceğe yönelik planların yapılmasında, alınan kararların doğruluğunda ve etkinliğinde yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Mesleğin sorumluluğunun bilincinde ve iyi eğitim almış bireylerin muhasebe mesleğine yönelmesi, muhasebenin niteliklerinin etkili bir

biçimde yerine getirebilmesi açısından oldukça önemlidir. Özellikle geçmişte yaşanan skandallar muhasebe mesleğinin önemini artmasını sağlamıştır (Tepeli ve Kayıhan, 2015: 139-140). Bu yönüyle muhasebe mesleğinin, bireyin kendisine toplumda saygın bir yer edinebilmesi açısından önde gelen mesleklerden biri olduğu söylenebilir.

Türkiye’de muhasebe mesleği, 3568 sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile düzenlenmiştir. Kanun’un amacı birinci maddede; “işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esasları düzenlemektir” şeklinde belirtilmiştir. Aynı maddede muhasebe mesleğini icra etme hakkı kazananlara “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir” (SMMM) ve “Yeminli Mali Müşavir” (YMM) unvanlarının verileceği de ifade edilmiştir.

Aynı kanuna göre Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik mesleğinin konusunu, gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; “(a) genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işlerini yapmak, (b) muhasebe sistemlerini kurmak ve geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak, (c) yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak” oluşturmaktadır. SMMM mesleğinin (b) ve (c) bendinde belirtilen işlere ilave olarak aynı kanuna göre çıkartılacak yönetmelik çerçevesinde tasdik işlemlerinin yapılması ise Yeminli Mali Müşavirlik mesleğinin konusu kapsamına girmektedir.

Muhasebe mesleğinin konusu kapsamındaki faaliyetleri yürüten bireyler 3568 sayılı kanunda belirtilen aşamaları geçerek SMMM ve YMM unvanlarını almaya hak kazanırlar. Bireylerin SMMM olabilmeleri için söz konusu kanunda yer alan genel şartların yanı sıra “hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan veya denkliği

Yükseköğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yükseköğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak veya diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olmakla beraber bu fıkrada belirtilen bilim dallarından lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak” şartını da sağlamaları gerekmektedir. Ayrıca bireylerin en az üç yıl boyunca staj yapmaları ve staj süreci sonunda girdikleri yazılı sınavda başarılı olmaları da SMMM unvanı için gerekli şartlar arasındadır. SMMM unvanını alan bireyler meslekte geçirdikleri 10 yılın ardından YMM olma hakkı elde ederler. Bu sürenin tamamlanmasının ardından YMM unvanı elde etmek için de bireylerin yapılacak yazılı sınavda başarılı olmaları zorunludur.

Ülkemizde muhasebe alanında lisans düzeyinde eğitim almış bireylerin yanında, bu alanda önlisans düzeyinde eğitim alan bireylerin de SMMM unvanına sahip olmamalarına rağmen muhasebe mesleğini icra ettikleri gözlenmektedir. Bu bireylerin önemli bir kısmı, ilgili alanda lisans eğitimlerini tamamlayıp meslekle ilgili unvanlara sahip olma hakkı kazanmaktadır. Bireylerin bu tercihlerinde belli başlı faktörler rol oynamaktadır. Muhasebe mesleğinin toplumda itibarlı bir meslek olarak görülmesi, kariyer imkânı sunan meslekler arasında yer alması, istihdam olanaklarının yüksek olması, yüksek gelir düzeyine erişmenin mümkün olması, esnek çalışma saatlerine imkân tanınması gibi olanaklar bu faktörlerden bazılarıdır (Erduru, Deran ve Çelik, 2017: 35).

3. Literatür Taraması

Literatür incelendiğinde meslek yüksekokullarında, yüksekokullarda ve fakültelerde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarını ve muhasebe mesleğini tercih etme nedenlerini araştıran birçok çalışma yapıldığı gözlenmektedir. Yapılan bu çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir:

Baliyan ve Baliyan (2016) muhasebe alanında eğitim gören son sınıf öğrencilerinin meslek tercihini etkileyen faktörleri analiz etmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Bu doğrultuda bir Güney Afrika ülkesi olan Botsvana’daki üniversite öğrencilerine anket uygulamışlardır. Elde edilen verilerle yapılan analizler öğrencilerin meslek tercihine etki eden başlıca faktörlerin; işte ilerleme imkânının bulunması, işe başlama esnasındaki maaş, esnek çalışma takvimi ve iş-yaşam dengesi olduğunu ortaya çıkarmıştır.

İpek vd. (2017) çalışmalarında, önlisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin muhasebe mesleği hakkındaki görüşlerini tespit edilmek amacıyla Ayvacık Meslek Yüksekokulu’nda İşletme Yönetimi, Turizm ve

Otel İşletmeciliği ile Bankacılık ve Sigortacılık programlarında öğrenim gören öğrencilere anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin genel anlamda muhasebe mesleğine olumlu baktıklarını tespit etmişlerdir. Ancak öğrencilerin küçük bir kısmının; muhasebe mesleğinin gelecekte çok kazanç sağlayamayacağı, bağımsız çalışmaya izin vermediği ve yaratıcılığı engellediği görüşünde birleştiklerini gözlemişlerdir. Ayrıca meslek mensuplarının kazancına yönelik sorularda öğrencilerin kararsız kaldığını da belirtmişlerdir.

Karakoç (2017) çalışmasında Ege Bölgesi'nde yer alan üniversitelerden ikisinin lisans düzeyinde muhasebe eğitimi veren okullarının 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin; aldıkları eğitim, kariyer planları ve muhasebe mesleği hakkındaki düşüncelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Elde ettiği bulgular öğrencilerin bölümlerinden memnun olduklarını ve çoğunun mezuniyetten sonra aynı alanda eğitime devam etme niyetinde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca erkek öğrenciler kız öğrencilere kıyasla aldıkları eğitimin kariyerleri açısından daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Mezuniyet sonrasında ise staj sürecini tamamlayıp mali müşavir olmak isteyen öğrencilerin oluşturduğu grubun ağırlıkla kız öğrencilerden oluştuğu gözlenmiştir.

Öz vd. (2017) çalışmalarında öğrencilerin muhasebe mesleğine ilişkin algılarını ve muhasebe mesleğini tercihte etkili olan faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Ayrıca çeşitli demografik değişkenlere göre faktörlerde değişiklik olup olmadığını da araştırmışlardır. Bu kapsamda işletme bölümünde eğitim gören 210 öğrenciye anket uygulamışlardır. Anketlerden elde ettikleri verilerle yaptıkları analizler; “sosyal statü ve çevre ilişkisi” ve “kişisel ilgi” faktörlerinin, öğrencilerin muhasebe alanında çalışma konusunda istekli olmalarında etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca öğrencilerin muhasebe ve muhasebe mesleğine bakış açılarının, genel not ortalaması, bulunduğu sınıf ve mezun olunan lise türüne göre anlamlı biçimde farklılaşırken, cinsiyetlerine göre ise anlamlı biçimde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ng vd. (2017) çalışmalarında Malezya'daki bir üniversitede muhasebe alanında eğitim gören öğrencilerin kariyer planlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak amacıyla 306 öğrenciye anket uygulamışlardır. Elde ettikleri bulgular, öğrencilerin kariyer planlarının içsel motivasyon ve meslek hakkında bilgi düzeyinden daha fazla etkilendiğini; üçüncü şahıslar ve dışsal motivasyondan etkilenme olasılığının ise daha düşük olduğunu göstermektedir.

Demir vd. (2018) çalışmalarında öğrencilerin, muhasebe mesleğine bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla muhasebe ve denetim bölümünde

lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilere anket uygulamışlardır. Elde ettikleri bulgular öğrencilerin; muhasebe mesleğini asosyal (içe dönük) bir meslek olarak nitelendirmedikleri ve mali müşavirliği kadınlara uygun bir meslek olarak gördükleri sonuçlarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca meslek etiği kurallarına uyulması gerektiğini düşünenler çoğunlukta olmasına karşın, mükellefin çıkarlarının değil toplumsal çıkarların önemli olduğu görüşüne sahip öğrencilerin sayıca az oldukları gözlenmiştir.

Güner ve Çarıkçı (2018) Batı Akdeniz Bölgesi'nde eğitim gören ve mali müşavir olma hakkına sahip öğrencilerin meslek mensubu olmayı tercih etme ve meslek hakkındaki algılarının, demografik özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu kapsamda bölgede işletme, maliye, bankacılık, hukuk, muhasebe-fınansman, kamu yönetimi, iktisat ve maliye bölümlerinde eğitim gören öğrencilere anket uygulamışlardır. Araştırmacılar öğrencilerin çoğunun, mali müşavirlik mesleğine yönelmeyi düşünmediklerini ve mesleğe karşı tutumun, eğitim görülen bölüme göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Bekoe vd. (2018) işletme öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarını ve öğrencilerin tutumları ile muhasebe alanında eğitimlerini sürdürme istekleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Gana Üniversitesi'nde eğitim gören 457 öğrenciye anket uygulamışlardır. Ortaya çıkarılan bulgular, muhasebe disiplinine olan içsel ilginin, muhasebe hakkında önceden üst düzeyde bilgi sahibi olmanın ve gelecekte profesyonel muhasebe yeterliliğini sürdürme arzusunun, öğrencilerin muhasebe alanında uzmanlaşma niyetinin iyi birer tahminleyicisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca aile üyeleri, kurs eğitmenleri ve diğer ilgili grupların, öğrencilerin muhasebe alanında kariyer yapma niyetlerini etkilemede oldukça önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaş vd. (2019) Y kuşağında yer alan ve bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde eğitim gören öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik algılarını ve bu algının öğrencilerin demografik özellikleri açısından farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Uyguladıkları anketlerden elde ettikleri veriler, muhasebe mesleği algılarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaştığı; ancak buldukları sınıfa, bölümlerine ve muhasebe alanında çalışma durumlarına göre farklılaşmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Apalı vd. (2019) çalışmalarında; muhasebe ve finans yönetimi bölümünde eğitim gören ve yoğun bir biçimde muhasebe dersleri alan, işletme bölümünde eğitim gören ve nispeten daha az muhasebe dersi alan ve

ilahiyat fakültesinde eğitim gören ve hiç muhasebe dersi almayan öğrencilerin muhasebe mesleği ile meslek mensuplarına bakış açılarını karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Çalışma kapsamında toplam 420 öğrenciye uygulamış oldukları anketlerden elde ettikleri veriler ile üniversite öğrencilerinin aldıkları eğitimin, muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına bakış açıları üzerinde etkisinin bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Koca vd. (2019) stajın, öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm ve meslek hakkındaki görüşlerinin yanı sıra mesleki beklentilerine etkisini incelemek amacıyla muhasebe ve vergi bölümü öğrencileri üzerinde bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırma sonucunda stajın, öğrencilerin hem bölüm ve meslek hakkındaki görüşleri hem de mesleğe ilişkin beklentileri üzerinde düşük de olsa etkisinin bulunduğunu keşfetmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar, söz konusu etkinin düşük olmasının nedenini stajını aktif bir biçimde yapan öğrencilerin sayısının az olmasına bağlamışlardır.

Temelli (2019) muhasebe eğitimi alan lisans öğrencilerinin, muhasebe mesleği seçimlerine etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF’de eğitim gören 234 öğrenciye anket uygulamıştır. Elde edilen veriler ile yapılan analizler sonucunda öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmesine etki eden üç faktör belirlenmiştir. Bu faktörler “mesleki çekicilik”, “mesleki beklenti” ve “aile ve çevrenin etkisi” olup, öğrencilerin muhasebe mesleği seçiminde “mesleki çekicilik” faktörünün diğer faktörlere kıyasla daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Amaning vd. (2020) çalışmalarında Gana’da muhasebe eğitimi alan üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer hedeflerini belirleyen faktörleri araştırmışlardır. Çalışma kapsamında 231 öğrenciye anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, muhasebe öğrencilerinin gelecek planları ile kariyer hedefleri arasında pozitif yönde ilişki olduğunu ve muhasebe mesleğine ilişkin olumlu algının öğrencilerin bu alanında kariyer yapmalarının üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrencilerin mesleki sınavlara ilişkin algılarının da kariyer hedeflerini etkilediği anlaşılmıştır.

Yerli ve yabancı literatürde öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarını ve mesleğe yönelme eğilimlerini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmada da benzer bir konu ele alınmakla birlikte çalışma kapsamında öğrencilerin mesleğe bakış açılarının demografik özelliklerine ve mesleğe yönelme eğilimlerinin ise bakış açılarına göre farklılık gösterip göstermediği benzer çalışmalardan farklı bir örneklem üzerinden elde edilen bulgular ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın bu yönü ile literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

4. Metodoloji

Çalışmanın bu bölümünde; amaç ve hipotezler, anakütle ve örneklem, araştırma yöntemi ve yapılan analizler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Amaç ve Hipotezler

Araştırmanın temel amacı; Kastamonu Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki Bankacılık ve Finans Bölümü'nde lisans düzeyinde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının ve muhasebe mesleğini tercih etme konusundaki eğilimlerinin değerlendirilmesidir. Buna ek olarak öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının demografik özellikleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir.

Bu amaçla iki bölümden oluşan anket formu düzenlenmiştir. Anket formunun birinci bölümünde öğrencilere ilişkin demografik özellikleri tespit etmeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarını ölçmeyi hedefleyen sorular yer almaktadır. Bu bölümün hazırlanmasında; Erduru vd. (2017), Akın ve Onat (2015) ve Dinç ve Karakaya (2008) çalışmalarından faydalanılmıştır.

Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları ile mesleği tercih etme eğilimleri ve mesleğe bakış açılarının demografik özelliklerine göre istatistiki açıdan farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek için aşağıdaki hipotezler kurulmuştur;

H₁: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları cinsiyetlerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları yaşlarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları okudukları sınıflarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları öğrenim türlerine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları genel ağırlıklı not ortalamalarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₆: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları mezun oldukları lise türüne göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₇: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları staj yapma/çalışma durumlarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₈: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları ailelerinde veya yakın çevrelerinde muhasebe meslek mensubu bulunmasına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₉: Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları muhasebe mesleğinin kendilerinde ilk çağrıştırdığı unvana göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₁₀: Öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih etme eğilimleri muhasebe mesleğine bakış açılarına göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.2. Anakütle ve Örneklem

Çalışmanın anakütlesi, Kastamonu Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki Bankacılık ve Finans Bölümü'nde lisans düzeyinde (I. ve II. Öğretim) öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Üniversiteden alınan bilgilere göre, çalışmanın gerçekleştirildiği dönem itibarıyla Bankacılık ve Finans bölümünde henüz 4. sınıfta öğrenim gören öğrencisi bulunmamakta ve ilk üç sınıfta toplam 365 öğrenci öğrenim görmektedir. Anakütleyi oluşturan 365 öğrenciye, zaman ve maliyet kısıtlarının yanı sıra bütün öğrencilere ulaşmanın mümkün olmaması nedeniyle çalışmada basit rastsal örnekleme yoluna gidilmiştir. Krejcie ve Morgan (1970)'in anakütle içerisinde çekilecek örneklem sayısı tablosundan faydalanılarak, %95 güven düzeyinde 188 olarak hesaplanmıştır.

4.3. Veri Toplama ve Analiz

Çalışma kapsamında gereken verileri toplamak için yüz yüze görüşme yöntemiyle ve online biçimde anket uygulanarak 262 geçerli anket doldurtulmuştur. Bu sayının nitel ve nicel açıdan anakütleyi temsil etme yeteneğine sahip olduğu görülmektedir.

Çalışma için kurulan hipotezlerin (H₁, H₂, ..., H₁₀) test edilmesinden önce kullanılan ölçeğin güvenilirlik analizinin yapılması gereklidir. Bu analiz, ölçme aracının ölçmek istenen şeyi tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçüp ölçmediğini ortaya çıkarmak için uygulanır (Altunışık vd., 2010: 122). Alfa katsayısı (Cronbach's Alpha), bir ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Çalışmada yararlanılan anketlere ilişkin verilerin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach's Alfa değeri % 81,4 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan değer sosyal bilimler alanında yüksek düzeyde güvenilir kabul edilen değerler

aralığında ($0,80 < \alpha < 1,00$) yer alması nedeniyle ölçeğin çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılabileceği anlaşılmıştır (Tavşancıl, 2006: 29).

Tablo 1: Normallik Testi Sonuçları

Önerme Kodu	Önermeler	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Stat	df	Sig	Stat	df	Sig
MB1	Mezun olduktan sonra kariyer yapmak / çalışmak isteyeceğim bir alandır	,217	262	,000	,888	262	,000
MB2	Toplumda saygınlığı olan bir meslektir.	,275	262	,000	,858	262	,000
MB3	Kariyer yapma imkânı sunan bir meslektir.	,228	262	,000	,886	262	,000
MB4	Çalışma saatleri uzun olan yorucu bir meslektir.	,216	262	,000	,883	262	,000
MB5	Esnek çalışma saatlerine imkân veren bir meslektir.	,167	262	,000	,915	262	,000
MB6	Yüksek gelir elde edilebilen bir meslektir.	,215	262	,000	,894	262	,000
MB7	İş bulma potansiyeli yüksek olan bir meslektir.	,202	262	,000	,898	262	,000
MB8	Bağımsız çalışma imkânı sunan bir meslektir.	,226	262	,000	,892	262	,000
MB9	Mevzuatlardaki ve teknolojideki gelişmeler nedeniyle dinamik olmayı gerektiren bir meslektir.	,230	262	,000	,882	262	,000
MB10	Tecrübe kazanmanın uzun yıllar gerektirdiği bir meslektir.	,260	262	,000	,816	262	,000
MB11	Çalışırken disiplinli ve düzenli olunması gereken bir meslektir.	,252	262	,000	,806	262	,000
MB12	Her zaman ihtiyaç duyulacak bir meslektir.	,238	262	,000	,858	262	,000
MB13	Sorumluluk almayı gerektiren bir meslektir.	,240	262	,000	,816	262	,000
MB14	İş riski yüksek olan bir meslektir.	,181	262	,000	,879	262	,000
MB15	İşletmelerden üst düzey yönetici olarak çalışmaya imkân sunan bir meslektir.	,203	262	,000	,886	262	,000
MB16	Fırsatlar yaratan bir meslektir.	,210	262	,000	,894	262	,000
MB17	Monoton imaja sahip bir meslektir.	,215	262	,000	,896	262	,000
MB18	Dikkatli çalışma gerektiren bir meslektir.	,253	262	,000	,809	262	,000
MB19	Bilgi ve becerilerime uyan bir meslektir.	,224	262	,000	,867	262	,000

Ölçek güvenirlik testinin ardından anket verilerinin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Kolmogorov - Smirnov ve Shapiro - Wilk testlerine ilişkin sonuçlar Tablo 1'de görülmektedir.

Ayrıca bu tabloda ölçekte kullanılan önermelerin kodları da verilmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısımlarında önermeler yerine sadece kodlar kullanılacaktır.

Tablo 1’de Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro- Wilk testlerine ilişkin p değerlerinin 0,05’ten küçük olduğu görülmektedir. Bu durum, önermelere verilen yanıtların normal dağılım göstermediği anlamına gelmektedir.

Önermelere verilen yanıtların normal dağılım göstermemesi nedeniyle, öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının demografik özellikleri açısından farklılık gösterip göstermediği ve muhasebe mesleğini tercih etme konusundaki eğilimlerini ortaya koyabilmek için parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden Kruskal-Wallis H ve Mann-Whitney U testlerinden yararlanılmasına karar verilmiştir.

5. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde; öğrencilerin, anketin birinci kısmındaki demografik özelliklerine ilişkin sorulara ve anketin ikinci kısmındaki muhasebe mesleğine yönelik bakış açıları ile bu mesleği tercih etme eğilimlerini ölçmeyi amaçlayan önermelere verdikleri yanıtların sonucunda ortaya çıkan veriler kullanılarak yapılan analizlere yer verilmiştir.

Anketin ilk bölümünde öğrencilere cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri sınıfları, öğrenim türleri, genel not ortalamaları, mezun oldukları lise türleri, staj yapma/çalışma durumları, ailede/yakın çevrede meslek mensubu olup olmaması ve muhasebe denildiğinde akıllarına gelen ilk mesleki unvan ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Sorulara verilen cevaplar neticesinde ortaya çıkan demografik bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Değişken Kodu	Demografik Özellikler	Yüzde (%)	Frekans	
DÖ1	Cinsiyet	Kadın	64,9	170
		Erkek	35,1	92
DÖ2	Yaş	19 ve Altı	11,8	31
		20-23 Arası	84,4	221
		24 ve Üzeri	3,8	10
DÖ3	Sınıf	1. Sınıf	30,2	79
		2. Sınıf	37,0	97
		3. Sınıf	32,8	86
DÖ4	Öğrenim Türü	I. Öğretim	60,3	158
		II. Öğretim	39,7	104
DÖ5	Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO)	1,99 ve Altı	11,5	30
		2,00- 2,49 Arası	32,4	85
		2,50- 2,99 Arası	37,8	99
		3,00- 3,49 Arası	13,0	34
		3,50 ve Üzeri	5,3	14
DÖ6	Mezun Olunan Lise Türü	Meslek Lisesi	30,5	80
		Anadolu/Fen Lisesi	38,2	100
		Düz Lise	27,5	72
		Diğer	3,8	10
DÖ7	Staj Yapma/Çalışma Durumu	Muhasebe/Finans Alanında Bir İşte Staj Yapıyorum/Çalışıyorum	3,1	8
		Muhasebe/Finans Alanı Dışında Bir İşte Staj Yapıyorum/Çalışıyorum	2,7	7
		Staj Yapmıyorum/Çalışmıyorum	94,3	247
DÖ8	Ailede/Yakın Çevrede Muhasebe Meslek Mensubu Var mı?	Var	40,1	105
		Yok	59,9	157
DÖ9	Muhasebe Denilinci Aklınıza Gelen İlk Unvan	SMMM/YMM	57,3	150
		Denetçi	26,7	70
		Vergi Müfettişi	16,0	42

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin %64,9’unun kadın, %35,1’nin erkek olduğu ve çoğunun (%84,4) yani 221 öğrencinin 20-23 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %37’sinin ikinci sınıfta olduğu, %32,8’inin ise üçüncü sınıfta olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin

%60,3'ünün I. öğretim, %39,7'sinin II. öğretim öğrencisi olduğu ve iki grubun genel not ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. En fazla öğrencinin (%37,8) genel ağırlıklı not ortalamasının 2,50- 2,99 not aralığında olduğu not aralığında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %38,2'sinin anadolu/fen lisesi mezunu olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin büyük bir kısmının (%94,3) herhangi bir işyerinde staj yapmadıkları veya çalışmadıkları gözlenmiştir. Ailede/yakın çevrede muhasebe meslek mensubu bulunup bulunmadığı ile ilgili soruya öğrencilerin %59,9'u olumsuz cevap vermiştir. Ayrıca, muhasebe denilince çoğu öğrencinin (%57,3) aklına ilk gelen mesleki unvanın SMMM/YMM olduğu tespit edilmiştir.

Bankacılık ve finans bölümünde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları ve bu mesleği tercih etme eğilimleri ile ilgili önermelere katılım düzeylerine ilişkin sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Önermelere Katılım Düzeylerine İlişkin Bulgular

Önermeler	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Ne Katılıyor Ne Katılmıyor		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Ortalama	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
MB1	61	23,3	90	34,4	70	26,7	28	10,7	13	5,0	2,40	1,105
MB2	52	19,8	128	48,9	65	24,8	14	5,3	3	1,1	2,19	0,854
MB3	51	19,5	103	39,3	80	30,5	24	9,2	4	1,5	2,34	0,944
MB4	67	25,6	92	35,1	71	27,1	25	9,5	7	2,7	2,29	1,034
MB5	35	13,4	70	26,7	82	31,3	52	19,8	23	8,8	2,84	1,153
MB6	53	20,2	93	35,5	77	29,4	29	11,1	10	3,8	2,43	1,050
MB7	34	13,0	82	31,3	100	38,2	28	10,7	18	6,9	2,67	1,053
MB8	55	21,0	96	36,6	70	26,7	32	12,2	9	3,4	2,41	1,056
MB9	61	23,3	98	37,4	69	26,3	24	9,2	10	3,8	2,33	1,050
MB10	96	36,6	110	42,0	37	14,1	14	5,3	5	1,9	1,94	0,944
MB11	103	39,3	108	41,2	35	13,4	12	4,6	4	1,5	1,88	0,914
MB12	74	28,2	108	41,2	64	24,4	12	4,6	4	1,5	2,10	0,916
MB13	106	40,5	97	37,0	37	14,1	19	7,3	3	1,1	1,92	0,967
MB14	77	29,4	66	25,2	83	31,7	27	10,3	9	3,4	2,33	1,107
MB15	61	23,3	90	34,4	83	31,7	22	8,4	6	2,3	2,32	0,996
MB16	41	15,6	95	36,3	92	35,1	28	10,7	6	2,3	2,48	0,957
MB17	48	18,3	94	35,9	80	30,5	30	11,5	10	3,8	2,47	1,037
MB18	105	40,1	97	37,0	34	13,0	19	7,3	7	2,7	1,95	1,031
MB19	73	27,9	93	35,5	67	25,6	17	6,5	12	4,6	2,24	1,072

Tablo 3'te görüldüğü üzere, muhasebe mesleğine bakış açılarını ve mesleği tercih etme eğilimlerini ölçmeyi amaçlayan önermelere öğrencilerin verdikleri cevapların ortalamaları yaklaşık olarak 2 düzeyindedir. Bu sonuç öğrencilerin önermelere genel olarak katıldıkları anlamına gelmektedir. Öğrencilerin en az “Esnek çalışma saatlerine imkân veren bir meslektir (MB5)” önermesine, en çok “Çalışırken disiplinli ve düzenli olunması gereken bir meslektir (MB11)” önermesine katıldıkları gözlenmiştir.

Öğrencilerin mesleğe bakış açılarının ve mesleği tercih etme eğilimlerinin; cinsiyetlerine, öğrenim türlerine ve ailede/yakın çevrelerinde muhasebe meslek mensubu olup olmamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit edebilmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı ($p < 0,05$ ve $p < 0,10$) bir biçimde farklılaşan önermelere ait sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Önermeler	Cinsiyet (DÖ1)	MeanRank	Sum of Ranks	p
MB2	Kadın	137,14	23314,50	,077*
	Erkek	121,07	11138,50	
MB4	Kadın	123,18	20940,00	,012**
	Erkek	146,88	13513,00	
MB5	Kadın	136,57	23217,50	,003**
	Erkek	122,13	11235,50	
MB10	Kadın	137,26	23335,00	,073*
	Erkek	120,85	11118,00	
MB11	Kadın	130,95	22262,00	,002**
	Erkek	132,51	12191,00	

(*0,10, **0,05)

Öğrencilerin; “Çalışma saatleri uzun olan yorucu bir meslektir (MB4)”, “Esnek çalışma saatlerine imkân veren bir meslektir (MB5)” ve “Çalışırken disiplinli ve düzenli olunması gereken bir meslektir (MB11)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, cinsiyetlerine göre istatistiki açıdan ($p < 0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB4, MB5 ve MB11 önermeleri açısından H_1 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_1 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrenim türü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı ($p < 0,05$ ve $p < 0,10$) bir biçimde farklılaşan önermelere ilişkin sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrenim Türü Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Önermeler	Öğrenim Türü (DÖ4)	MeanRank	Sum of Ranks	p
MB7	I. Öğretim	136,92	21633,00	,003**
	II. Öğretim	123,27	12820,00	
MB13	I. Öğretim	125,33	19802,00	,083*
	II. Öğretim	140,87	14650,50	
MB14	I. Öğretim	125,63	19849,50	,004**
	II. Öğretim	140,42	14603,50	
MB17	I. Öğretim	126,35	19964,00	,002**
	II. Öğretim	139,32	14489,00	

(*0,10, **0,05)

Öğrencilerin; “İş bulma potansiyeli yüksek olan bir meslektir (MB7)”, “İş riski yüksek olan bir meslektir (MB14)” ve “Monoton imaja sahip bir meslektir (MB17)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, öğrenim türüne göre istatistiki açıdan ($p < 0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB7, MB14 ve MB17 önermeleri açısından H_4 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_4 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Ailede/yakın çevrede meslek mensubu bulunması değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı ($p < 0,05$ ve $p < 0,10$) bir biçimde farklılaşan önermelere ait sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Ailede/Yakın Çevrede Meslek Mensubu Bulunması Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Önermeler	Ailede/Yakın Çevrenizde Muhasebe Meslek Mensubu Var mı? (DÖ8)	MeanRank	Sum of Ranks	p
MB1	Var	119,50	12547,00	,015**
	Yok	139,53	21906,00	
MB2	Var	122,52	12864,50	,032**
	Yok	137,51	21588,50	

(*0,10, **0,05)

Öğrencilerin; “Mezun olduktan sonra kariyer yapmak/çalışmak isteyeceğim bir alandır (MB1)” ve “Toplumda saygınlığı olan bir meslektir (MB2)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, ailede veya yakın çevrede meslek mensubu bulunması göre istatistiki açıdan ($p < 0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB1 ve MB2 önermeleri açısından H_8 hipotezini destekleyen bulgulara

ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H₈ hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Tablo 7: DÖ2, DÖ3, DÖ5, DÖ6, DÖ7 ve DÖ9 Değişkenlerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Önermeler		Demografik Özellikler					
		DÖ2	DÖ3	DÖ5	DÖ6	DÖ7	DÖ9
MB1	χ^2	3,092	1,912	5,303	9,909	3,352	2,723
	p	,213	,384	,258	,008**	,187	,256
MB2	χ^2	9,208	1,252	2,504	3,362	2,482	2,246
	p	,004**	,535	,644	,834	,175	,325
MB3	χ^2	4,314	1,068	6,146	2,212	4,042	8,765
	p	,116	,586	,189	,899	,979	,004**
MB4	χ^2	1,954	4,433	3,827	2,882	2,572	1,357
	p	,376	,109	,430	,642	,751	,507
MB5	χ^2	9,018	2,971	9,283	2,348	3,423	4,605
	p	,003**	,226	,004**	,840	,810	,100
MB6	χ^2	3,470	2,669	2,170	2,300	1,833	2,454
	p	,176	,716	,705	,317	,400	,293
MB7	χ^2	3,161	2,499	2,558	1,703	9,148	1,335
	p	,206	,779	,634	,427	,003**	,513
MB8	χ^2	2,687	2,692	2,077	3,135	5,589	3,606
	p	,709	,708	,722	,935	,041**	,165
MB9	χ^2	3,601	2,562	18,958	3,011	2,892	12,679
	p	,165	,278	,000**	,994	,235	,000**
MB10	χ^2	1,903	2,361	2,093	1,562	1,397	1,592
	p	,386	,835	,719	,458	,497	,451
MB11	χ^2	2,358	3,287	2,389	2,564	2,605	5,490
	p	,308	,866	,665	,754	,739	,044
MB12	χ^2	2,363	5,005	12,198	1,647	10,255	2,613
	p	,834	,022**	,002**	,439	,004**	,736
MB13	χ^2	3,105	2,640	6,483	2,479	3,052	6,111
	p	,949	,267	,166	,787	,975	,041**
MB14	χ^2	2,260	4,553	3,085	1,071	10,879	1,131
	p	,878	,103	,544	,585	,004**	,568
MB15	χ^2	6,388	2,417	2,448	3,172	1,380	12,192
	p	,041**	,299	,654	,917	,502	,002**
MB16	χ^2	1,598	12,843	9,579	2,543	1,165	1,099
	p	,450	,004**	,048**	,762	,559	,577
MB17	χ^2	2,426	3,442	6,136	2,536	2,092	2,473
	p	,808	,042**	,015**	,765	,062*	,789
MB18	χ^2	2,524	1,062	12,041	2,591	2,867	5,019
	p	,769	,588	,000**	,744	,648	,047**
MB19	χ^2	2,031	2,708	2,538	2,662	12,312	1,935
	p	,034**	,702	,638	,718	,003**	,124

(*0,10, **0,05)

Öğrencilerin mesleğe bakış açılarının ve mesleği tercih etme eğilimlerinin; yaşlarına, sınıflarına, genel not ortalamalarına, mezun oldukları lise türüne, staj yapma/çalışma durumlarına ve muhasebe denilince akıllarına gelen ilk mesleki unvana göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Bu demografik özelliklere ilişkin test sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Öğrencilerin; “Toplumda saygınlığı olan bir meslektir (MB2)”, “Esnek çalışma saatlerine imkân sunan bir meslektir (MB5)”, “İşletmelerde üst düzey yönetici olarak çalışmaya imkân sunan bir meslektir (MB15)” ve “Bilgi ve becerilerime uygun bir meslektir (MB19)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, yaşlarına göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB2, MB5, MB15 ve MB19 önermeleri açısından H_2 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_2 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin; “Her zaman ihtiyaç duyulacak bir meslektir (MB12), “Fırsatlar yaran bir meslektir (MB16)” ve “Monoton imaja sahip bir meslektir (MB17)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, öğrenim görülen sınıfa göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB12, MB16 ve MB17 önermeleri açısından H_3 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_3 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin; “Esnek çalışma saatlerine imkân veren bir meslektir (MB5)”, “Mevzuatlardaki ve teknolojideki gelişmeler nedeniyle dinamik olmayı gerektiren bir meslektir (MB9)”, “Her zaman ihtiyaç duyulacak bir meslektir (MB12)”, “Fırsatlar yaratan bir meslektir (MB16)”, “Monoton imaja sahip bir meslektir (MB17)” ve “Dikkatli çalışma gerektiren bir meslektir (MB18)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, genel ağırlıklı not ortalamasına göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin görüşlerinin, 19 önermeden altısında genel ağırlıklı not ortalamasına göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı anlaşılmıştır. Böylece bu demografik özelliğin, istatistiki açıdan anlamlı farklılaşmanın en çok gözlemlendiği demografik özellik olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle söz konusu altı önerme açısından H_5 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_5 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin; “Mezun olduktan sonra kariyer yapmak/çalışmak isteyeceğim bir alandır (MB1)” önermesi hakkındaki görüşlerinin, mezun

olunan lise türüne göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle sadece MB1 önermesi açısından H_6 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_6 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin; “İş bulma potansiyeli yüksek olan bir meslektir (MB7)”, “Bağımsız çalışma imkânı sunan bir meslektir (MB8)”, “Her zaman ihtiyaç duyulacak bir meslektir (MB12)”, “İş riski yüksek olan bir meslektir (MB14)” ve “Bilgi ve becerilerime uygun bir meslektir (MB19)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, staj yapma/çalışma durumuna göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB7, MB8, MB12, MB14 ve MB19 önermeleri açısından H_7 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_7 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin; “Kariyer yapma imkânı sunan bir meslektir (MB3)”, “Mevzuatlardaki ve teknolojideki gelişmeler nedeniyle dinamik olmayı gerektiren bir meslektir (MB9)”, “Sorumluluk almayı gerektiren bir meslektir (MB13)”, “İşletmelerde üst düzey yönetici olarak çalışmaya imkân sunan bir meslektir (MB15)” ve “Dikkatli çalışma gerektiren bir meslektir (MB18)” önermeleri hakkındaki görüşlerinin, muhasebe denilince akla gelen ilk mesleki unvana göre istatistiki açıdan ($p<0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle MB3, MB9, MB13, MB15 ve MB18 önermeleri açısından H_9 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmış; diğer önermeler açısından ise H_9 hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılamamıştır.

Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının, “Mezun olduktan sonra kariyer yapmak/çalışmak isteyeceğim bir alandır (MB1)” önermesi hakkındaki düşüncelerine yani söz konusu mesleği tercih etme konusundaki eğilimlerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Bu teste ilişkin sonuçlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Mesleği Tercih Etme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

MB1 ÖNERMESİ									
DİĞER ÖNERMELER	MB2	χ^2	79,537	MB8	χ^2	15,223	MB14	χ^2	15,878
		p	,000**		p	,004**		p	,003**
	MB3	χ^2	69,514	MB9	χ^2	23,326	MB15	χ^2	26,899
		p	,000**		p	,000**		p	,000**
	MB4	χ^2	12,512	MB10	χ^2	24,331	MB16	χ^2	39,063
		p	,014**		p	,000**		p	,000**
	MB5	χ^2	21,362	MB11	χ^2	19,378	MB17	χ^2	12,865
		p	,000**		p	,001**		p	,012**
	MB6	χ^2	21,964	MB12	χ^2	22,952	MB18	χ^2	14,815
		p	,000**		p	,000**		p	,005**
	MB7	χ^2	31,497	MB13	χ^2	15,507	MB19	χ^2	32,549
		p	,000**		p	,004**		p	,000**

(*0,10, **0,05)

Çalışmanın amaçlarından biri de öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih etme eğilimlerini belirlemektir. Öğrencilerin önermelere ilişkin katılım düzeylerini gösteren tabloda (Tablo 3) muhasebe alanında çalışma eğilimlerinin yüksek olduğu (%57,7) görülmektedir. Tablo 8’de ise öğrencilerin; muhasebe mesleğine bakış açıları hakkındaki 18 önermenin tamamına ilişkin görüşlerinin, mesleği tercih etme eğilimlerine göre istatistiki açıdan ($p < 0,05$) anlamlı bir biçimde farklılaştığı gösterilmiştir. Yani öğrencilerin mesleğe bakış açıları, mesleğe olan eğilimlerine göre ciddi anlamda farklılaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle bütün önermeler açısından H_{10} hipotezini destekleyen bulgulara ulaşılmıştır.

6. Sonuç

Meslek seçimi bireylerin hayatları boyunca aldıkları kararların en önemlilerindedir. Seçilecek mesleğin bireyi hem maddi hem de manevi yönden tatmin edecek niteliklere sahip olması, meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken konulardandır. Bireyin hem mesleğin gereklerini hem de kendi yetilerini iyi bilmesi meslek seçimi sürecinde önemli bir role sahiptir. Muhasebe mesleği, işletmelere ait bilgilerin tam ve doğru şekilde sunulmasının yanında bu bilgiler sayesinde işletmelerin geleceğine yön verecek kararların doğru bir biçimde alınmasında yol gösterici niteliktedir. Bu nedenle muhasebe mesleğinin, mesleğin sorumluluğunun bilincinde ve iyi eğitim alan bireyler tarafından yürütülmesi başta işletmeler olmak üzere tüm ülkenin gelecekte ulaşacağı kalkınma düzeyi açısından ciddi bir konudur. Bu bağlamda geleceğimizin temellerini oluşturan

öğrencilerinden söz konusu mesleğe yönelik eğitim alanların, mesleğe bakış açıları ve mesleği tercih etme eğilimleri, çalışma kapsamında elde edilen veriler ışığında yorumlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan ve iki bölümden oluşan anket formu, Kastamonu Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki Bankacılık ve Finans Bölümü'nde lisans düzeyinde muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilere uygulanmıştır. Öğrenciler tarafından doldurulan 262 adet geçerli anket formu ile elde edilen veriler, çeşitli istatistiksel testler yardımıyla analiz edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında; katılımcıların ağırlıklı olarak kadın öğrencilerden oluştuğu ve çoğu katılımcının yaşının 20-23 arasında olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okudukları sınıflara göre dağılımının birbirine yakın düzeyde olduğu ve en fazla katılım gösterenlerin ikinci sınıfta, en az katılım gösterenlerin ise birinci sınıfta eğitim gören öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim türleri açısından I. öğretim öğrencilerin sayısının II. öğretim öğrencilerinin sayısından fazla olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin başarı düzeyleri incelendiğinde çoğu öğrencinin genel ağırlıklı not ortalamasının 2,00 - 2,49 ile 2,50 - 2,99 aralıklarında olduğu; yani katılımcıların ağırlıklı olarak orta düzeyde başarılı öğrenciler oluştuğu görülmektedir. Mezun olunan lise türü bakımından en fazla öğrencinin Anadolu/Fen lisesi mezunu olduğu; yani mesleki eğitim almadan bölümü tercih etmiş öğrencilerin katılımcılar arasında en sık gözlenen grupta yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin staj yapma/çalışma durumu incelendiğinde, öğrencilerin tamamına yakınının herhangi bir işyerinde staj yapmadıkları/çalışmadıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin yarısından fazlasının ailesinde/yakın çevresinde muhasebe meslek mensubu bulunmamakla birlikte muhasebe denilince akla en ilk gelen ilk unvanın SMMM/YMM olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarına ve mesleği tercih etme eğilimlerine ilişkin önermelere verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde katılım ortalamalarının yaklaşık iki olduğu hesaplanmıştır. Bu sonuç genel olarak öğrencilerin önermelere katıldıkları anlamına gelmektedir. Ayrıca muhasebe mesleğinin çalışırken disiplinli ve düzenli olunması gereken bir meslek olduğu görüşünün üzerinde en fazla hemfikir olunan görüş olduğu, mesleğin esnek çalışma saatlerine imkân verdiği görüşünün ise üzerinde en az hemfikir olunan görüş olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının ve mesleği tercih etme eğilimlerinin demografik özelliklerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşp

farklılaşmadığı irdelendiğinde; 19 önermeden üç tanesinin cinsiyetlerine, üç tanesinin öğrenim türüne, iki tanesinin ailede veya yakın çevrede meslek mensubu bulunmasına, dört tanesinin yaşlarına, üç tanesinin öğrenim görülen sınıfa, altı tanesinin genel ağırlıklı not ortalamasına, bir tanesinin mezun olunan lise türüne, beş tanesinin staj yapma/çalışma durumuna ve beş tanesinin de muhasebe denilince akla gelen ilk mesleki unvana göre istatistiki açıdan anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bu bakımdan öğrencilerin genel ağırlıklı not ortalamalarının istatistiki açıdan anlamlı farklılaşmanın en çok gözlemlendiği, mezun olunan lise türünün ise istatistiki açıdan anlamlı farklılaşmanın en az gözlemlendiği demografik özellik olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih etme eğilimlerinin araştırılması da çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin yüksek oranda (%57,7) mesleği tercih etme konusunda istekli oldukları ve mesleğe bakış açılarının bu tercihe göre istatistiki açıdan anlamlı bir biçimde farklılaştığı ortaya çıkarılmıştır.

Çalışma, zaman ve maliyet gibi kısıtlar nedeniyle sadece bir üniversitede ve aynı alanda eğitim gören öğrenciler üzerinden yürütülmüştür. Bu bakımdan imkânlar arttığı takdirde, daha fazla sayıda üniversitede ve farklı alanlarda eğitim gören öğrencilerin de çalışmaya dâhil edilmesi, daha kapsamlı sonuçların elde edilmesini ve elde edilen sonuçların farklı açılardan kıyaslanmasını sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akbaş, H. E., Bozkurt, S., Demirhan, A. ve Yazıcı, K. (2019), Y Kuşağı Perspektifinden Muhasebe Mesleği: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), s. 428-440.
- Akın, O. ve Onat, O. K. (2015), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Demografik Farklılaşmalar Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 15, s. 297-312.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Amaning, N., Anim, R. O., Kyere, A. and Peprah-Amankona, G. (2020), Determinants of Career Intentions of Accounting Students, *International Business Research*, 13(12), p. 1-14.

- Apalı, A., Ertürk, Ş. ve Acun, Ö. (2019), Muhasebe Eğitimi Alan ve Almayan Öğrencilerin Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Karşı Bakış Açılarının Karşılaştırmalı İncelenmesi: SDÜ Örneği, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), s. 387-399.
- Baliyan, P. S. and Baliyan, S. P. (2016), Employment Preference of Undergraduate Accounting Students in Botswana: Perceptual Analysis of Practitioners and Students, *International Journal of Business and Management*, 11 (12), p. 271-282.
- Bekoe, R. A., Owusu, G. M. Y., Ofori, C. G., Essel-Anderson, A. and Welbeck, E. E. (2018), Attitudes Towards Accounting and Intention to Major in Accounting: A Logistic Regression Analysis, *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8(4), p. 459-475.
- Demir, B., Öztürk, M. ve Atalay, A. (2018), Muhasebe ve Denetim Bölümü Öğrencilerinin Profili ve Muhasebe Mesleğine Bakışları: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), s. 287-295.
- Dinç, E. ve Karakaya, A. (2008), Muhasebe Mesleği Seçimini Etkileyen Faktörlere Yönelik Lisans Öğrencilerinin Algılarındaki Farklılıklar, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 10(4), s.117-136.
- Erduru, İ., Deran, A. ve Çelik, S. (2017), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının İncelenmesi: Ömer Halisdemir Üniversitesi Örneği, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(2), s.34-48.
- Güner, O. ve Çarıkçı, O. (2018), Mali Müşavir Olabilme Hakkına Sahip Olan Öğrencilerin Muhasebe Meslek Algısı Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayısı, s.627-640.
- İpek, S., Öksüz, M. ve Yücesan, M. (2017), Muhasebe Mesleğinin Öğrenciler Tarafından Algılanması: Ayvacık Meslek Yüksekokulu Örneği, *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), s. 88-95.
- Karacan, S. (2014), *Etik Kavramı ve Muhasebe Meslek Etiği*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Karakoç, M. (2017), Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Görüşleri: Ege Bölgesi Örneği, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(1), s. 292-318.

- Koca, N., Güngör Karyağdı, N. ve Akpınar, Y. (2019), Muhasebe ve Vergi Bölümü Öğrencilerinin, Bölüme ve Mesleğe İlişkin Bakış Açıları ve Mesleki Beklentileri Üzerindeki Stajın Etkisi: KSÜ, BEÜ ve ADYÜ Örneği, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), s.93-110.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970), Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), p. 607-610.
- Kuzgun, Y. (1994), *Çağdaş İnsanın En Önemli Kararı Meslek Seçimi*, *Bilim ve Teknik*, Aralık (325), s. 50-54.
- Ng, Y-H., Lai, S-P., Su, Z-P., Yap, J-Y., Teoh, H-Q. and Lee, H. (2017), Factors Influencing Accounting Students' Career Paths, *Journal of Management Development*, 36(3), p. 319-329.
- Öz, B., Önal, S. ve Mat, M. (2017), Muhasebe Alanında Çalışma İsteğini Belirleyen Faktörlerin İncelenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), s. 1-12.
- Raepers, N. ve Çallıalp, N. (2016), Mali Müşavirlik Mesleğinin Değeri ve Kamusal Faydası, *Sorumlu Vergicilik*, İstanbul: KMPG.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Telman, C. (2000), *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Temelli, F. (2019), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleği Seçiminde Etkili Olan Faktörler: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Özel Sayı, s. 141-160.
- Tepeli, Y. ve Kayıhan, B. (2015), Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), s. 138-156.
- Türk Dil Kurumu Güncel. *Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 26.04.2021).